

Yksinyrittämisen vaihtoehtona osuuskunta

”Miinat” yhteen

Kahdeksan pirkanmaalaista ravitsemusterapeuttia pohtivat vuosituhannen vaihteessa, mistä he löytäisivät yksinäiselle työlleen kollegan. ”Ravitsemusterapeutit ovat yksinpuurtajien joukko, joilta puuttuu lähikollega. Syntyi ajatus, että muodostetaan asian tuntijaverkosto. Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä tehtiin samaan aikaan palvelutarpeen kartoitus, josta kävi ilmi, että tarvetta ravitsemusneuvonnalle on enemmän kuin tarjontaa. Niinpä kokoonnuimme miettimään yhteistoimintaa”, muistelee hallituksen puheenjohtaja ThM **Liisa Kalttila**.

”Asiaa haudottiin vuosi ja työstettiin aktiivisesti muutamia kuukausia. Kukaan meistä ei ollut erityisen yrittäjähenkkinen, mutta halusimme tehdä tätä työtä ja pysyä seutukunnalla”, jatkaa viimeiset kolme vuotta toimitusjohtajana toiminut TtM **Katja Sassi-Pyykkö**.

Ravitsemusterapeuttien osuuskunta VitaMiinat perustettiin Miinan päivänä vuonna 2001, ja siitä lähtien se on työllistänyt päätoimisesti kaksi henkilöä ja kaikkia jäseniään osa-aikaisesti. ”Jäsenistä joku on ollut aina äitiys- ja hoitovapailla. Osuuskunnan etuna on ollut, että on voinut joustavasti säädellä ajankäyttöä työn ja lasten hoidon välillä. Jatkossa on mahdollista, että osuuskuntamme työllistää enemmänkin”, Sassi-Pyykkö kertoo.

Ensimmäiset toimeksiannot VitaMiinoille olivat lihavuudenhoitotutkimus ja Ylöjärven kaupungin ravitsemusterapiapalvelut. Tällä hetkellä pääosa leivästä tulee terveyskeskusten ja kuntoutuslaitosten ravitsemusneuvonnasta sekä diabetes-, sydän- ja verisuonisairauksien ennaltaehkäisevästä toiminnasta.

© MAJJA KALLIO

Osuuskunta mahdollistaa joustavan ja sosiaalisen yrittämisen, iloitsevat VitaMiinat Liisa Kalttila ja Katja Sassi-Pyykkö.

Vastuu kiertää

Osuuskunta tuntui naisista parhaalta ratkaisulta, koska yrittämisen riski saatiin pienimmäksi. Jokainen säilytti palkan-saaja-asemansa. ”Suuri peruste alussa oli se, että osuuskunnan jäsen voi saada soviteltua päivärahaa. Emme tarvinneet myöskään isoja alkupääomia”, Kalttila kiteyttää. Tietoa osuuskuntaan hankittiin Tampereen osuustoimintakeskuksesta kursseilta sekä neuvonnasta **Niina Immoselta**. Katja Sassi-Pyykkö ja kolmas

”Miina”, TtM **Hanna Voutilainen** suorittivat yrittäjän ammattitutkinnon.

Naiset sanovat, ettei heidän osuuskunnassaan ole ”henkistä johtajaa”. Toimitusjohtaja hoitaa yrityksen hallinnolliset tehtävät tuntitöinä, markkinointia hoitaa jokainen joka töitä haluaa. Toimitusjohtajuus ja hallitusvastuut ovat kiertäneet Miinojen kesken elämäntilanteiden mukaan. Kesäkuussa Voutilainen ottaa toimitusjohtajan pestin taas hoitaakseen. Tilitoimisto hoitaa laskutuksen, palkan-

maksun ja kirjanpidon. Palkan saa työpanosta vastaan. "Ei meillä ole ollut kriisivaiheita, koska ei ole myöskään sisäistä kilpailua. Alussa sovittiin yhteiset pelisäännöt muun muassa hinnoittelusta. Hallitus seuraa taloutta ja kiinteät kulut on viilattu mahdollisimman pieneksi."

Jäsenet konsultoivat toisiaan, ideoivat yhdessä ja osallistuvat porukalla koulutuksiin. Osuuskunnan hyvänä puolena on ollut sekin, että toimeksiantoja on voitu tehdä myös parin kanssa ja sijaisuusjärjestelyt sekä toimitusvarmuus ovat parantuneet. "Yksinyrittäjällä ei ole sijaisia. Meillä on jokaisella omat asiakkaamme, mutta tarvittaessa voimme tuurata toista", toteaa Sassi-Pyykkö.

Mielekkyyks kasvua tärkeämpää

VitaMiinat ovat eläneet markkinatilanteen mukaan, eikä yrityksen kasvu ole ollut tavoitteena. Ajatuksena on ennemminkin erikoistua ja vahvistaa asiantuntijuutta kuin kasvattaa liikevaihtoa. Osuuskunta mahdollistaa myös joustoa työn ja perhe-elämän välille.

"Ravitsemus- ja hyvinvointialat ovat kasvualoja, mutta taantuma syö kysyntää myös tällä alalla. Tämä on työkalujen teroitusaikaa ja visiointi on nyt tärkeää. Tavoitteenamme on saada ravitsemusterapeutin palveluja sinne, missä niitä ei ole totuttu käyttämään, kuten työterveyshuollossa. Haluaisimme olla hoitoprosessissa mukana ja tehdä enemmän työtä esimerkiksi vanhuspalveluissa", suunnittelee Kalttila.

Tulevaisuus näyttää VitaMiinoista vakaalta, vaikka joskus avoimet virat vievät mielenrauhan. "Julkisella sektorilla ovat vakituiset työpaikat lisääntyneet, mutta olemme olleet tyytyväisiä valintaamme. Osuuskuntayrittäjyys on joustavaa ja virkatyö säädellympää. Osalle jäsenistä osuuskunta mahdollistaa sivutoimisen yrittäjyyden myös virkatyön rinnalle."

© MAIJA KALLIO

● ThM laill. ravitsemusterapeutti Liisa Kalttila valmistui Kuopion yliopistosta vuonna 1994. Vuodesta 1991 vuoteen 2005 hän toimi Tampereen kotitalousoppilaitoksessa opettajana. Kalttila työskentelee terveyskeskuksissa ja kouluttaa mm. erilaisia asiantuntijaryhmiä VitaMiinojen toimesta. Hän on kouluttautunut työterveyshuollon, vanhusten ravitsemuksen sekä psykologisen painonhallinnan asiantuntijaksi. Kalttila on ollut mukana myös diabeteksen ehkäisytyössä.

© MAIJA KALLIO

● TtM laill. ravitsemusterapeutti Katja Sassi-Pyykkö valmistui Kuopion yliopistosta vuonna 1999 ja lähti ravitsemusterapeutiksi vuorotteluvapaan sijaiseksi Saloon. Pirkanmaalle hän tuli vuoden jälkeen ja teki tunti töitä TAYS:ssä ja oli mukana lihavuuslääketutkimuksessa. Kuten Kalttila, hän oli perustamassa VitaMiinoja, ja hän neuvotteli osuuskunnalle ensimmäiset asiakkaat. Myös Sassi-Pyyköllä on erityisosaamista psykologisen painonhallinnan ja työterveyshuollon kysymyksissä. Terveyskeskustyön ohella hänen toimeksiantonsa liittyvät usein painonhallintaan.

● TtM laill. ravitsemusterapeutti Hanna Voutilainen valmistui Kuopiosta vuonna 2002. Valmistumista hieman hidasti VitaMiinojen imu. Voutilainen on nyt hoitovapaalla, mutta pian palaamassa tositoimiin. Erityisosaamisena hänellä on PWS (Prader-Willin syndrooma) ja kuurosokeat, joiden kanssa hän on tehnyt töitä jo useamman vuoden. Voutilaisella on myös nettivastaanotto uutena erityisosaamisena.

Yhdessä yrittämään -hanke

Valtakunnallinen "Yhdessä yrittämään" -hanke alkoi vuonna 2009 ESR-rahoituksen turvin. Hankkeen tavoitteena on osuustoiminnallisen yrittäjyyden edistäminen. Hanke järjestää koulutusta ja työstää yritysneuvojille neuvonnallisia työkaluja verkostojen ja yhteistyökumppaneiden etsimiseen.

© MALJA KALLIO

Yhdessä yrittämään -hankkeen projektipäällikkö Niina Immonen ja työ- ja elinkeinoministeriön erikoissuunnittelija Pertti Linkola kannustavat yrittäjiä myös osuuskuntamuotoiseen yrittämiseen.

Yhteistoiminta lisää liiketoimintaa

”Yritysten verkostoituminen jää usein epäviralliselle asteelle, yhteistoimintaa voisi nykyistä laajemminkin hyödyntää liiketoiminnassa”, haastaa projektipäällikkö Niina Immonen.

”Suomessa on oltu yksinpuurtajia. Yritysneuvontakin painottuu yksinyrittämiseen, vaikka nykyään yrittäjän on pakko osata yhteistyötä. Osuuskunta sopii hyvin verkostoitumiseen, koska se on demokraattinen yritysmuoto, jota ei voi vallata sisältä eikä ulkoa. Osuuskunta voi toimia yritystenkin välisenä verkostona”, perustelee Immonen.

”Suurin ero verrattuna muihin yritys- muotoihin on niin sanottu henkilöstöomisteisuus eli osuuskunnassa jäsenet käyttävät ylintä päätösvaltaa osuuskunnan kokouksessa. Hallinnollisesti osuuskunnalla on hyvin vähän eroa osakeyhtiöön. Osakeyhtiö hakee ennen kaikkea arvonalisäystä yritykseen, mutta osuuskunta jäsenelleen. Se voi soveltua myös pien- ja perheyriyten yhteisömuodoksi, jollaise- na sitä ei ole totuttu pitämään.”

Osuuskunta muuntuu moneksi

Osuustoimintaan ovat nyt innostuneet erityisesti nuoret ja korkeakoulutetut naiset. Uusia osuuskuntia syntyy varsinkin luoville toimialoille, asiantuntijapalveluihin ja koti- ja rakennusaloille. Taan-

tuma osaltaan lisää kiinnostusta yhteis- yrittämiseen.

Osa osuuskunnista toimii hautomoina, ja kun liikeidea kantaa, jäsenet perustavat oman yrityksen. ”Jäsenet saavat inhimillistä etua. Sosiaalinen ja henkinen tuki on yhtä tärkeää kuin käytännön asioiden jakaminen.”

Edellisen laman aikaan oli kova buumi perustaa uusosuuskuntia ja niitä myös kaatui sittemmin. ”Ehkä uusosuustoiminnallisten yritysten lopettamiseen syynä oli niiden monialaisuus ja yrittäjäosaamisen puute, mutta ei osuustoiminnan menestystä arvioida yrityksen menestyksen, vaan jäsenen edun kautta. Jos osuuskunta on auttanut esimerkiksi välivaiheena pysymään työelämässä, se on jo onnistunut”, arvioi Immonen.

Alueellinen neuvontakeskus on toiminut Pirkanmaalla jo 12 vuotta. Kymmenessä vuodessa Pirkanmaalla on pienosuuskuntien määrä kasvanut 500 %, osuuskuntien keskimääräinen liikevaihto on noussut 97 000 eurosta 270 000 euroon vuodessa. Keskimäärin yksi pienosuuskunta Pirkanmaalla työllistää 6,3 kokoaikaista työntekijää.

FAKTA OSUUSKUNNISTA

- Suomessa toimii noin 4 000 osuustoiminnallista yritystä, joissa on yli 7 miljoonaa jäsentä.

- Vuosittain Suomessa perustetaan noin 200 osuuskuntaa (sisältää vesi-, tietoverkko- yms. osk:t).

- Perustajajäseniä tarvitaan vähintään kolme. Ne voivat olla niin henkilö-, yritys- kuin yhteisöjäseniä.

- Omistus jakaantuu yleensä jäsen/ääni –periaatteella. Äänimäärää voi myös porrastaa siten, että se voi olla enintään 10-kertainen toiseen jäseneseen nähden.

- Alkupääoma määritellään osuuskuntaa perustettaessa – minimipääomavaatimusta ei ole.

- Jäsen säilyttää palkansaaja-asemansa ja oikeuden työttömyysturvaan, mikäli hänen omistuksensa on alle 15 % (tasaomisteisessa osuuskunnassa vähintään 7 jäsentä).

- Jäsenen ei tarvitse ottaa yel-vakuutusta, mikäli hänen äänimääränsä on alle 50 %.

- Osuuskunnan tuloksen jakamisesta päättää osuuskunnan kokous. Voitto yleensä jaetaan jäsenten kesken, mutta voidaan myös jättää osuuskunnalle.

- Osuuskunta vastaa osuuskunnan veloista ja muista sitoumuksista. Jäsenen taloudellinen vastuu on rajattu sijoitettuun osuusmaksuun, ellei säännöissä ole pykälää lisämaksuvelvollisuudesta.

- Osuuskunnalle ovat mahdollisia samat rahoitusmuodot kuin yrityksille yleensäkin, mutta se voi saada myös työllisyyspoliittista avustusta jäsenilleen, jos on työttömien perustama osuuskunta (jäsenistä vähintään ¼ työttömiä).

Lisää tietoa: www.yhteistoiminta.fi tai www.osuustoimintakeskus.net